

POLITSEILEHT

Nr. 2

Hind 30 senti

1937

Talvina Linnu
Keskraamatukogu

POLITSEIHOONE VILJANDIS

POLITSEILEHE

toimetus ja talitus:

Toompea loss, Tallinnas

Telef.: toim. 471-90

talit. 463-29

Jooksev arve Eesti Pangas

nr. 543

Vastutav toimetaja A. Liit

Tegev toimetaja H. Põldvere

Väljaandja:

Dolitseiametnikkude Keskkogu

TELLIMISHIND:

Aastas Kr. 6.—

Poolaastas „ 3.—

Üksiknumber „ —.30

KUULUTUSTE HINNAD:

1/1 lk. Kr. 60.—

1/2 „ „ 30.—

1/4 „ „ 15.—

1/8 „ „ 7.50

Välis- ja esimene sisekaas

Kr. 100.—

Tagumine sisekaas Kr. 75.—

Sõlmige oma
lapse kasuks

elukindlustus ●

Kodumaa suurem ja
edurikkam kindlustus-
ettevõte. Põhi- ja ta-
gavarade kapitalid üle
Kr. 820.000.—

Isa – ema silmatera...

Teie ju mõtlete oma lapse tulevikule, olete võib-olla kaalunud sedagi, mis temast võiks saada suureks kasvades. Hoolitseda tema elatise eest seni, kuni olete elus, ei ole keeruline ülesanne. Mis aga siis, kui Teid äkki enam ei ole? Teie abikaasal pole võimalik ühel ajal lasta lapsele osaks saada ema hoolt ja teenida ülespidamist.

Elukindlustus kindlustab mitte üksnes Teie lapse ja naise tuleviku, vaid pakub väärikat tuge ka Teile endale puhkeaja saabumisel.

KINDLUSTUSSELTS „OMA“

Tartu, Riia 35

POLITSEILEHT

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 2 (481)

TALLINNAS, 30. JAANUARIL 1937.

XVI aastakäik

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

Kodanike ja politseiametnike

vahekorra- st.

L. Bruunmaa.

Jälgides ajakirjanduses aeg-ajalt ilmunud kirjutusi meie politsei kohta ja kõrvutades neid igapäevase tegeliku elu nähete ning tähelepanekutega, võime nentida, et meie politsei oma kvaliteedilt on tõusnud Euroopa parimate hulka. Meie politsei, alates Vabariigi loomisest kuni tänaseni, on elanud alaliselt enda organiseerimise ja täiendamise tähe all. See suund on annud häid tulemusi ja loonud tasapinna, mille tagajärjel kodanike suhtumine politseisse on kujunenud täiesti heatahtlikuks ja usaldavaks. Ja see näitab, et meie politsei arendamise suund on õige. Kodanikud võivad rahuldusega öelda, et meie politsei teotseb ühiskonna ja tema liikmete huvides.

Kui tegelikus elus on vahetevahel aset leidnud üksikuid juhtumeid, nagu politseiametniku auhaavamisi sõnadega või tegudega jne., mis kahjustavad kodanike ja politseiametnike head vahekorda, siis on kindel, et paljusid sarnaseid juhtumeid oleks välditud, kui pooled oleksid jäänud korrektse suhte piiresse.

Asudes nende tegurite vaatlemisele, mis üksikjuhtudel mõjutavad kodanike ja politseiametnike vahekorda, siis näeme, et praeguse aja ühiskondlik olukord, selle mitmekesisus ja arengu kiire tempo on sundinud ühiskondliku elu juhtimiseks, korrastamiseks ja kooskõlastamiseks panema kehtima rea seadusnorme, mis puudutavad heakorda, julgeolekut, liiklemist, tervishoidu, tööstust ja töökaitset, kaubandust, riigikaitset, makse, avalikke koormusi jne. Kõik need sundiva või pidurdava iseloomuga normid teataval määral reguleerivad ja piiravad

kodanike tegevusvabadust, sundides neid oma tegevust kooskõlastama üldsuse tahtega. Komplitseeritud vahekorrad suures riiklikus organisatsioonis nõuavad kodanikelt laialdasi ja küllaltki põhjalikke teadmisi kehtivaist normest. Kahjuks jätavad need teadmised osa kodanike juures palju soovida. Teadmiste puudulikkus, aga ka tahtlik seadusnormidest mittekinnipidamine viivad kodaniku sageli vastamisi politseiametnikuga, kes aga oma ametikohuslikult peab lahendama olukorra. Siin ongi saabunud see kriitiline moment, kus kodaniku isiklikud huvid põrkavad kokku üldiste ühiskondlike huvidega. Siin ei jää politseiametnikul muud teha, kui vahele astuda ja kodanikule selgitada, millised on kehtivate seadusnormide piirid kodaniku suhtes, ning nõudma, et kodanik oma teotsemise ja tahte kooskõlastaks kehtivate normega. Teadagi, et sarnaseil juhtumel kodanike suhtumised politseiametnikusse võivad olla mitmesugused. Need suhtumused omandavad individuaalse värvingu vastavalt sellele, missugusel arenemisastmel on üks või teine kodanik. Kui mõlemad pooled seisavad tarvilisel arenemisastmel, siis konflikti lahendamine peaks sündima kaine mõistuse juhtimisel kõigiti korrektset. Korrektne lahendamiseviis mõjub kodanikele kasvatavalt ning soodustab hea vahekorra loomist kodanike ja politseiametnike vahel.

Paraku ei lase mõne ühiskonnaliikme kasvatuslik tase ja arusaamine ühiskondlikest kohustusist loota, et nad teatava küsimuse lahendamisel toimiksid kõigiti korrektset. Tihtipeale võivad nende poolt aset

leida teod ja väljendused, mis neid korraldava politseiametniku enesevalitsemise ja kaine mõistuse panevad raskele katsumisele ja üles piitsutavad tema enesetunde. Ei saa salata, et sellistel momentidel nii mõnigi politseiametnik on tasakaalust välja löödud. Ägedushoog on siin kahjustavalt mõjunud ametniku isiklikule kui ka politsei üldisele prestiižile. Sellised juhtumid ei soodusta heade vahekordade loomist kodanike ja politseiametnike vahel.

Kodanike arenemise ja kõlblise tasapinna tõstmine oleneb üldiselt kasvatusetegureist, ja politseiametnik võib siin aidata vaid kaasa oma eeskujuliku käitumisega nii ametialal kui ka eraelus. Kui kodanike käitumises tulebki ette ebasoovitavaid nähteid, mis võivad tingitud olla kodanike kasvatusmatusel, siis politseiametnik kui riigivõimu esindaja peab omama küllaldase endavalitsemise ja tasakaalukuse ja ta käitumine igal juhul olgu kõigiti reeglipärane, eeskujulik, korrektne ja vastav tema ametikutsesele.

Politseiteenistus on raskemaist ja vastutusrikkamaist kutsetest. See teenistus nõuab politseiametnikelt ühiskondliku elu korraldavate seadusnormide põhjalikku tundmist, ennastalgavat tööd, kohusetunnet, hästiarenenud intellektuaalseid võimeid, kriitilist mõistust, täit enesevalitsemist ja meelekindlust, isamaa-armastust ja õiget südant õigel kohal. Kus ühiskondliku elu vahekorrad on paiguti niivõrd peened ja õrnad, et seadusnormid ei küüni neid korraldama, seal peab politseiametnik talitama ühiskonnas maksva moraali juhatusel, milleks tema peab olema läbi imbutatud sellest eetilisest idealismist, mis sunnib inimest instinktiivselt kõlbliselt talitama. Omades tähendatud voorusi ning tundes omi kohustusi ühiskonna vastu kui ametnik ja kui kodanik, peaks politseilise tegevuse alal olema võimalusi luua kodanike ja politseiametnike

vahel sarnane vahekord, mis vastab ideaalsele käitumisele vaba rahvaga.

Meie näeme kõikjal, et ühiskonna areng käesoleval ajastul teeb kiireid samme: püstitatakse tähiseid Eesti elu arenemiseks ideaalses suunas, et valitseks ühtekuuluvuse tunne, üksmeel, ühine arusaamine ja sügav isamaa-armastus. Praegune ajastu kohustab. Elu ei tunne paigalseismist. Seepärast nõuab praegune ajastu teoinimesi, kes oleksid suutelised sisustama meie kodumaa varasalvi aaretega, mis oleksid väärilised praegusele kui ka tulevastele põlvetele.

Käesolev ajastu kohustab politseiametnike kaasasammumist praegusaja elutempoga ja üldise arenguga. See kohustus nõuab kõigi nende võimete maksimaalset töölerakendamist, mis saavutatakse psüühilise ja füüsilise treeningu kaudu. Seepärast politseiametnikel tuleb ära kasutada kõik neil saadaval olevad arenemisevõimalused. On tehtud suure tähtsusega samm politseiametnike kogude loomisega ja puhkekodude asutamisega. Nende organisatsioonide ülesandeks peab jääma politseiametnike psüühilise ja füüsilise treeningu teostamine, käsikäes ajavaimuga.

Teostatavate treeningute kaudu omandab politseiametnik tubli vaimse intelligentsi ja füüsiliselt terve organismi. Vaimselt arenenud, distsiplineeritud ning kriitilise mõistuse ja enesevalitsemisega varustatud politseiametnik võib kindlasti loota, et kodanikkond ei keeldu temasse heatahtlikult suhtumast ja et kodanikkond temas näeb tõelist kodanike huvide eest võitlejat ja heakorra ning julgeoleku säilitajat. Vastavalt sellele saavutab politseiametnik enesele tähtsaima positsiooni seltskonnas.

Politseiametnike ühise pingutusega saavutatagu tulevikus ideaalne olukord kodanike ja politseiametnike vahekorris meie rahva heaks käekäiguks.

Kohtulik-teaduslik ekspertiiskabinett.

Mag. F. Wittlich.

Kohtulik ekspertiis on lahutamatu seotud õigusemõistmisega, sest et eksperdi arvamus esineb väga mitmesuguste kriminaalprotsesside puhul tähtsa ja küllalt sageli isegi mõõduandva tegurina. Asjatundja abil lahendatakse dokumentide võltsimiste küsimusi, toimetatakse käekirjade ning allkirjade

identifitseerimisi ja eksperdi ülesandeks jääb kõigi kriminaaltehnike, niisamuti kohtutekemiliste tööde läbiviimine.

Experdi arvamus osatähtsus tunnistajate ütluste kõrval järjest kasvab, eriti uuemal ajal, mil kriminaaltehnika on arenemas laialt ulatuslikuks teaduseks, ja kus eksperdi tee-

Enne ----- ja pärast rivieeskirjade täitmist.

nistuses kuritegude avastamisel seisab rida eeskujulikke aparate (mikroskoop, stereo- mikroskoop, spektroskoop, ultraviolettkiir- red jne.) ja moodsaid fototehnilisi repro- duseerimis- ja suurendusmeetodeid.

Vajadusest ekspertiiside järgi loeme juba kõige vanemais, meil teada olevais raama- tuis. Nii kirjutab näiteks Herodot 483. aas- tal enne Kristuse sündi sellest, kuidas võib teateid edasi anda salakirja abil, kuna samal ajal antakse teise autori poolt juhtnõore sel- leks, mil viisil on võimalik nähtavale tuua sarnaste „tintidega“ kirjutatud tekst.

Käekirjalisist ekspertiisest loeme esma- kordselt 1666. aastal ilmunud raamatukeses „Traite des inscriptions en faux“ (Rave- neau). Selles raamatus kõneldakse käekirjade identifitseerimisest ja samuti võltsimiste ning moonutamiste võimalusist.

Kuid järgnevate aastasajandite kestel jääb kohtulik ekspertiis ikkagi veel sarnaseks alaks, kus lahendatakse küsimusi enamvähem vähekvalifitseeritud tööjõudude poolt.

Vastavate, teaduslikule alusele rajatud keskasutuste loomise vajadusest kõneldakse alles XIX sajandi lõpul. Samal ajal hakkavad huvi tundma ka selleaegse Vene keiserriigi prokuratuuri- ja kohturingkonnad selle küsi- muse vastu, leides, et nii tähtsat ja vastutus- rikast tööd ei tohiks teha juhuslikud töö- jõud, vaid ekspertiiside toimetamiseks tu- leks kutsuda ametisse vastavalt ettevalmista- tud eriteadlasi. Jättes puudutamata siin tea- tavat üleminekuaega, mil võeti ametisse nn. „fotografoloog“, mainime kohe, et seadu- sega 28. juunist 1912. a tuli Peterburis asu- tamisele esimene „kohtulik-teaduslik eksper- tiiskabinett“, millele järgnes rida samanime- lisi asutusi teistes linnades. Selle seadusega

pandi Venemaal alus teaduslikuks kohtu- ekspertiisiks. Seaduseelnõu kohaselt pidi iga kohtupalati juures asutatama ekspertiiskabi- nett (Venemaal töötas tol ajal 14 kohtupala- tit), kuid maailmasõda tõmbas sellestki ka- vatsusest kriipsu läbi.

Läti ja Eesti vabariigi loomise tagajärjel tulid ka neis riigis asutamisele keskasutused kohtunike ekspertiiside toimetamiseks, ja mis puutub Eestisse, siis töötab 1921. a. Tallinnas vastav asutus, kelle ametlikuks ni- meks on: „Kohtulik-teaduslik ekspertiiskabi- nett kohtukoja prokuröri juures.“

Tegelik elu on näidanud, et meil läbiviia- dud ekspertiiside küsimuse korraldamine ja eriti ka ekspertiiskabineti organisatsioon või- maldab kabineti ekspertidele erapooletut, ob- jektiivset töötamist ja teaduslikult läbiviidud ekspertiiside toimetamist. Sellise keskasu- tuse loomise tagajärjel kaob järjest tarvidus kutsuda kohtusse ekspertidena mitmesugus- te elukutsetega eraisikuid. Teame, et veel enne maailmasõda toimetasid näiteks käe- kirjalisi ekspertiise kalligraafia, osalt ka joo- nestamise õpetajad. Kurioosumina olgu mär- gitud, et kutsuti ekspertiise toimetama ka kantselei-kirjutajaid, arvatavasti kaalutlusel, et nemad rohke kirjutamise tõttu pidid ole- ma tuttavad käekirjade peensustega.

Ometigi unustati seejuures, et eksperdi tegevusel lasub suurim vastutus, kuna tema otsusest on sageli sõltuv inimese saatus. On arusaadav, et säärast vastutusrikast tööd ei tehtaks juhusliku kõrvaltöona, vaid et sel- leks peavad igas riigis olema täiel määral kvalifitseeritud tööjõud.

Sõltuvuses kuritegevuse tehnika arengust peabki tänapäeval nõudma, et kohtuekspert omaks vägagi mitmekülgeid teadmisi: peale

kõrgema hariduse keemia alal on vaja moodsa grafoloogia ja fototehniliste töömeetodite täielik tundmine.

Mis puutub Eestisse, siis võib tänapäev ütelda, et ekspertiiside koondamine ühte asutusse on enamvähem täielikult läbi viidud.

Käesoleva artikli eesmärgiks on tutvustada politseiringkondi ekspertiiskabineti tegevuse ja ülesannetega, eriti silmas pidades asjaolu, et ekspertiiskabineti ja politseiorganite vahel valitseb tihe koostöö: juurdlusi toimetavad ametnikud on need, kes muretsuvad ühel või teisel juhtumil vajalise proovi ja võrdlusmaterjali, ilma milleta ekspertiisi läbiviimine pole mõeldav.

Ekspertiiskabineti otseseks ülesandeks on kõigi nende küsimuste lahendamine, millede puhul moodsate uurimismeetodite najal osutub võimalikuks kaasa aidata kuritegude avastamisele. Lühikese ülevaate andmiseks olgu alljärgnevalt nimetatud osa neid probleeme, milledega eksperdid puutuvad kõige enam kokku: allkirjade võltsimised, nimeta kirjade kirjutamised, dokumentide võltsimised mehaanilisel või keemilisel teel, masinkirja tekstide identifitseerimised, näpujälgede võrdlused, sissemurdmisjälgede uurimised, laskekuulide võrdlused ja lõpuks mitmesugused tehnilised ja kohtukeemilised analüüsid.

Kõigi ettetulevate küsimuste lahendamiseks vajatakse loomulikult vastavaid laboratooriume ja sisseseadeid.

Aparatuurse sisustuse täiendamise alal algab meil ekspertiiskabineti intensiivsem areng 1932. aastal. Sellest peale püütakse järk-järgult komplekteerida ekspertiiskabineti sisustust vajaliste uuendustega kriminaaltehnika alal, kuna lõpuks läinud aasta sügisel jõuti valmis kohtukeemiliste analüüsides laboratooriumi sisustamisega.

Uuel kujul ilmuva „Politseilehe“ kaudu avaneb ka ekspertiiskabinetil võimalus politseiringkondi informeerida huvitavaist juhtumist kuritegevuse alal. Seejuures pannakse rõhku nimelt sääraseile juhtumeile, kus politsei kaasabi evib olulise tähtsuse kas käekirjaproovi võtmise või muu ekspertiisiks vajalise materjali muretsemise näol.

Käesoleva artikli lõpus olgu lähemalt kirjeldatud üks hiljuti asetleidnud suurejooneline markide puhastamislugu, mis näitab ilmekalt, mida tänapäev on võimalik avastada ja kindlaks teha moodsate kriminaaltehniliste töömeetodite abil. Läinud aasta sügisel avastati ekspertiiskabinetis, et ühel ekspertiisiks saadetud dokumendil leiduv postmark on varem tarvitusel olnud, kusjuures

res esialgne templijäljend on kõrvaldatud keemilisel teel. Edaspidisel juurdlusel selgitas kriminaalpolitsei, et siin on tegemist suurejoonelise markide puhastamise ettevõttega. Nimelt tekkis kahtlus enam kui 400 templimargi vastu, et need olid juba varem tarvitusel olnud. Margid saadeti arvamuse avaldamiseks ekspertiiskabinetti.

Ekspertiisi toimetamisel ilmsikstulnud asjaolusid näitavad meile alljärgnevad fotogrammid:

Foto 1. on tehtud harilikus valguses: margid on puhtad. Kuna markide teine külg oli võltsija poolt värskest kaetud liimikorruga, siis ei äratanud margid mingit kahtlust.

Foto 2. näitab meile neidsamu marke, kuid ülevõtte on tehtud ultraviolettkiirte valguses, kasutades seejuures vastavat filtrit ja värvitudelisi plaate. Endised, vahepeal keemiliselt puhastatud pealkirjad ja templijäljendid on selgelt näha markidel, sest et keemiliselt pleegitud tint ja templivärv omab ultravioletvalguses tugeva fluorestsentsi. Eriti hästiloetavad on tindiga tehtud pealkirjad: „Aseri“ „17 IX“ ja „17 IX 34“, kuna templijäljendid „Aug. 19“, „2. Aug.“, „14 Ju“ ja „vabrik“ on nende nõrgema ja roosavärvilise fluorestsentsi tõttu raskemini loetavad.

Kõigi kabinetti saadetud markide uurimisel selguski, et need olid kõik varem tarvitusel olnud ja osavalt puhastatud.

Markide puhastamine oli seega vastuvaidlematult kindlaks tehtud tänu moodsaile kriminaaltehnilisile uurimismeetodeile.

Kodanliku õhukaitse korraldamisest

asutusi ja ettevõtteis.

E. UMBLIA,

Tallinna gaasi- ja tuletõrje juhataja.

Sissejuhatus.

Sõjalennuki nihkumisega esikohale moodsas sõjapidamises on sattunud õhukallaletungide ohtu tagalas asetsevad elukeskused, asutused, ettevõtted ja kodanikud.

Selles veendumiseks piisab itaalia lennuyäe õhuretke meenutamises Abessiinias ja igapäevaseist teatest Hispaania kodusõjast.

Seega on tekkinud tarvidus kodanliku õhukaitse (KÕ), s. o. rahva relvadeta enesekaitse järgi; KÕ on muutunud riigikaitse vajaliseks elemendiks.

KÕ võib jagada kolme erialasse ja need oleksid: avalik KÕ, asutuste ja ettevõtete KÕ ning kodanike enesekaitse.

Asutuste ja ettevõtete rakendus KÕ alal on kahesugune:

Kõigil asutusil ja ettevõtteil tuleb korraldada abinõusid oma koosseisu ja ajutiselt kohalviivate kodanike, oma sisseseadete ja muude materiaalsete varade ning hoonete kaitseks õhuohtu vastu.

Osa asutusi ja ettevõtteid tuleb rakendada peale selle veel avaliku KÕ ülesannete täitmiseks.

KÕ tegevuse iseloomult ja ulatuselt võiks jagada asutusi ja ettevõtteid kahte liiki.

Esimesse liiki tuleksid paigutada sellised asutused ja ettevõtted, kes:

1) on rakendatud avaliku KÕ ülesannete täitmiseks;

2) peavad jätkama oma harilikku tegevust ka õhukallaletungi olukorras selleks, et mitte halvata KÕ organisatsiooni tegevust;

3) võivad küll katkestada oma tegevuse õhukallaletungi ajaks, kuid peavad seda jätkama riigikaitse, KÕ, rahvamajanduse või administratiivpoliitilistes huvides kohe pärast õhukallaletungi lõppu.

Järelikult kuuluksid esimesse liiki haiglad, apteegid, laboratooriumid, elektrijaamad, gaasi- ja veevärgid, sõjavaruustuse tehased, liiklusettevõtted, tapamajad, valitsusasutused jne.

Esimesse liiki kuuluvail asutusil ja ettevõtteil tuleb ette valmistada kõvendatud abinõusid oma amet- ja tööliskonna, sisseseadete, hoonete ja muude materiaalsete varade kaitseks ning õhukallaletungi kahjulike tagajärgede kiireks kõrvaldamiseks, samuti ka abinõusid neile pandud avalike KÕ ülesannete täitmiseks.

Teise liiki kuuluksid asutused ja ettevõtted, kelle peamiseks ülesandeks KÕ alal on korraldada enesekaitset ja abinõusid õhukallaletungi kahjulike tagajärgede likvideerimiseks oma territooriumil.

Sellesse liiki kuuluksid ametiasutused, ärid, pangad, teatrid, kinod ja muud lõbustuskohad, hoolekandeesutused jne.

KÕ korraldamise seaduslike alused.

KÕ korraldamise seaduslike aluseid on kolm: KÕ seadus, KÕ üldkava ja Siseministri määrused KÕ alal. Neist on seni avaldatud KÕ seadus (RT 31 — 1936).

Seaduse järgi KÕ on kohustuslik ja vabatahtlik. Siseminister määrab kindlaks KÕ üldkava alusel asutused ja ettevõtted, missugustele on kohustuslik KÕ korraldamine, ja annab üldised juhtnõuõrid vajaliste KÕ abinõude teostamiseks.

KÕ kohustuslike asutuste ja ettevõtete juhatajad vastutavad tähendatud KÕ abinõude õigeaegse teostamise eest.

Kohustusliku KÕ jõududeks on eeltähendatud asutuste ja ettevõtete ametnikud, teenijad ja lõõlised, kes ei ole vabastatud KÕ kohustusest seaduslikus korras; neile loetakse osavõtt KÕ tegevusest ametialaseks tegevuseks.

KÕ korraldamise kulud asutuste ja ettevõtete enesekaitse abinõude teostamiseks kantakse riigi-asutusi ja -ettevõtteis asjaomaste ministeeriumide poolt, omavalitsusasutusi ja -ettevõtteis omavalitsuse poolt ning erasutusi ja -ettevõtteis omaniku või ülalpidaja poolt; avaliku KÕ ülesannete täitmise läbi tekkinud kulud kaetakse omavalitsuse poolt, niivõrd kui see ei ole mõne teise asutuse kohustuseks.

KÕ abinõud.

Asutusi ja ettevõtteis tulevad korraldada järgmised KÕ abinõud:

A. Abinõud enesekaitseks:

1) Ametnike, teenijate ja lõõliste ettevalmistus KÕ alal.

2) KÕ rakendusosakonna organiseerimine, varustamine ja väljaõpe.

3) KÕ abinõude ettevalmistamine: õhu- ja gaasihäire levitamiseks, valgustuse kustutamiseks, tulekaitseks, gaasikaitseks, esimese arstiabi andmiseks.

4) KÕ tegevuskava koostamine.

B. Abinõud tegevuse ja eksploatatsiooni jätkamise kindlustuseks.

C. Abinõud avaliku KÕ ülesannete täitmiseks.

Alljärgnevas osas olgu lühidalt käsitletud enesekaitse abinõude teostamine.

Ametnike, teenijate ja tööliste ettevalmistus KÕ alal.

KÕ edukas teostamine nõuab õhuohtu teadlikult suhtuvaid ja hästidistsipliinitud kodanikke, kes ei satu paanikasse õhu silmapilgul ja on suutelised aitama kaaskodanikku ja ennast käepärast olevate abinõudega. Selleks tuleb ette valmistada kodanikke KÕ alal. KÕ reeglid olgu igaühele teada samahästi kui ühiskondliku elu tähtsamad seadused ja eeskirjad.

Asutuste ja ettevõtete ametnikel, teenijail ja töölisil tuleb

- 1) õppida tundma õhukallaletungi abinõusid, nende tegevuse põhijooni ja mõju: sõjalennukid ja nende relvad,

lõhkepommid,
süütepommid,
sõjagaas,
õhukallaletungide tehnika ja taktika.

- 2) õppida tundma kaitseabinõusid õhuohu vastu: kuidas käituda õhukallaletungi ajal, individuaalse gaasikaitse abinõud, ruumide kindlustamine sõjagaasi vastu, varjendite kasutamise kord, elutarvete ja materiaalse varade kaitseabinõud, gaasiluure ja degaseerimise põhihooned, tulekaitse abinõud, esimese arstiabi andmise vahendid.
- 3) harjutada praktiliselt õhuohu korral ettenähtud tegevusteks: gaasikaitsmete käsitlemine ja neis teotsemine, väljatulek mürgitatud piirkonnast, kust otsida varju õhukallaletungi ajal, kuidas likvideerida kahjutule pesi käepäraste abinõudega, kuidas anda esimest arstiabi vigastatuile, kuidas degaseerida mürgitatud objekte käepäraste abinõudega.

Ettevalmistuseks KÕ alal tuleb korraldada koosseisule asjakohaseid ettekandeid ühes diaposiitide, filmide ja abinõude demonstratsiooniga, levitada KÕ kirjandust, koostada vastavad tegevusjuhised ja korraldada harjutusi kaitsetegevuste praktiliseks tundmaõppimiseks.

Üldist ettevalmistust tuleb püüda kohaldada neile olukordadele, milledes areneb tõenäoselt tegevus õhukallaletungi ajal.

Vähegi rahuldava üldise ettevalmistuse taseme saavutamiseks kulub vähemalt 20–30 tundi loenguid ja praktilisi harjutusi.

Rakenduskonna organiseerimine, varustamine ja väljaõpe.

Rakenduskond organiseeritakse asutuse või ettevõtte ametnikest, teenijaist ja töölisist, kes ei ole vabastatud seaduslikult KÕ kohustusest ja kes tegelikult jäävad kohale sõjaolukorras. Rakenduskonda tuleb võtta paramatult ka naise.

Rakenduskonna suurus sõltub asutuse või ettevõtte tegevuse iseloomust, koosseisu suuruselt ja KÕ ülesannete rohkusest. Tegevjõududele tuleb näha ette võimaluse korral kuni 50% varu.

Ülesannete jaotus tegevjõudude vahel tuleb toimetada selle arvestusega, et vähemalt kõige hädavajalisemate kaitseabinõude teostamine võiks sündida igal ajal, nii öösel kui päeval, alaliselt kohalolevate või kiiresti kohalejõudvate rakenduskondlaste poolt.

Suurte rakenduskondade tegevjõude on otsustarbekohane jagada eritegevkonddadesse.

Rakenduskonnale ja tegevkonddadele määratakse juhid, kui KÕ tegevus on laialdane ja asutuse või ettevõtte juhataja üksi ei suuda juhtida kõiki KÕ tegevusi.

Õhukallaletungi olukorras saab vaevalt kinni pidada šabloonilisist tegevuskavadest ja ülesannete jaotustest. Tõenäoselt tuleb juhtidel kohaldada kiiresti nii mõnegi ootamatult tekkinud olukorraga ja koondada rakenduskonna jõud antud hetkel kõige hädavajalisema ülesande täitmiseks.

Rakenduskonna ülesanded on:

a) R a h u a j a l:

- 1) Teoreetiliselt ja praktiliselt ette valmistada õhukallaletungi korral ettenähtud ülesannete täitmiseks.

2) Osa võtta KÕ tegevuskavas tähendatud kaitseabinõude ettevalmistustöist.

3) Korraldada praktilisi harjutusi, et harjutada koostööd omavahel ja asutuse või ettevõtte kogu koosseisuga ning ajutiselt kohalviibijatega.

b) Õ h u k a l l a l e t u n g i k o r r a l:

1) Viia asutus või ettevõtte kaitsevalmisse seisundisse KÕ tegevuskavas ettenähtud korralduste ja tegevuste täitmise läbi.

2) Levitada häiresignaaleid ja kustutada valgustus või katta valgustatud aknad pimedal ajal.

3) Alal hoida korda ja rahu ning võidelda tekkinud paanika vastu.

4) Jälgida õhukahjude tekkimist asutuses või ettevõttes ja astuda samme nende kõrvaldamiseks.

5) Võidelda süütepommide läbi või muul teel tekkinud kahjutulede vastu.

6) Anda esimest arstiabi vigastatuile.

7) Eemaldada passiivsed kodanikud mürgitatud piirkonnast, korraldada degaseerimist ja muude õhukahjude kõrvaldamist.

Kõik vähemad kahjud asutuse või ettevõtte territooriumil kui ka selle lähemas ümbruses tuleb püüda kõrvaldada omal jõul; välisabile võib loota vaid sellised korral, kui õnnetus ähvardab võtta katastroofilise iseloomu ja saab ohtlikuks naabrusele.

Rakenduskonna varustuseks on vaja individuaalseid gaasikaitsmeid (gaasitorbikuid, gaasikandlaid kehakatteid), tulekustutusabinõusid (käsitulekustutajad, kirved, labidad, kangid, redelid, voolikud, vesi, liiv), esimese arstiabi andmise vahendeid (sanitaarpaun, kanderuum), gaasiluure abinõusid (gaasiluurepaun, proovide võtmise abinõud, mürgitatud piirkonna märgistamisvahendid), degaseerimisabinõusid (puistajad, pulverisaatorid, pritsid, põletid, nõud, labidad, harjad ja luuad, veoabinõud, keemilised ained, põletisained, vesi, liiv, turbamuld jne.), valgustusabinõusid, signaalvahendeid ja korrapidajaile ka relvi.

Rakenduskonna varustuseks tuleb kasutada eeskätt igasuguseid olemasolevaid tarbeasju ja juurde soetada vaid tingimata tarvilikke uusi abinõusid.

Kogu varustus olgu võetud arvele, ja need abinõud, mis ei leia tarvitamist igapäevases tegevuses, olgu paigutatud kättesaadavasse hoiukohta. Varustusele tuleb määrata hooldaja rakenduskonna liikmeist.

Rakenduskond tuleb välja õpetada teoreetiliselt ja praktiliselt täitma KÕ tegevuskavas ja selle põhjal koostatud tegevusjuhistes ettenähtud ülesandeid ja tegevusi. Väljaõpet teostavad rakenduskonna ja eritegevkonddade juhid.

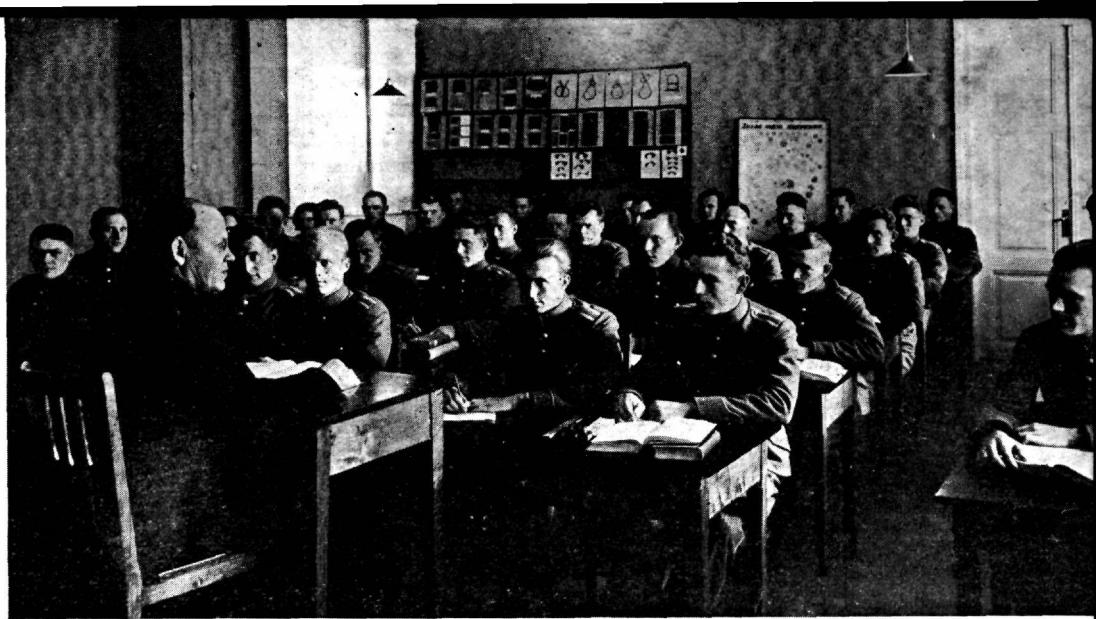
Õhu- ja gaasihäire signaalide levitamine ja valgustuse kustutamine.

Õhu- ja gaasihäire signaalide kiire ja õigeaegne levitamine on oluliseks eelduseks asutuse või ettevõtte KÕ valmisolemisele.

Õhu- ja gaasihäire üldsignaalid ei suuda tungida igasse kohta ja igasse ruumi. Peale selle on mõnikord tarvilik seada „õhukallaletungi ooteseisundisse“ mõningad ettevõtted või asutused veel enne, kui antakse üldhäire elukeskuses.

Seepärast on tarvilik välja töötada häirekava ja sisse seada abinõud häiresignaalide edasiandmiseks asutuses või ettevõttes.

Pimedal ajal on häiresignaali käsuks üle minna piiratud häirevalgustusele või täielikule pimedusele. Ruumes, kus tegevuse jätkamise pärast ei saa kustutada valgustust, tuleb tihedasti katta

Õppetund
Politseikoolis.

kõik valguse väljapääsu-avad. Lahtiselt võivad jääda põlema vaid pealt kaetud „suunatud“, mis on hädapärast tarvilised liikluse korraldamiseks.

Valgustusmaskeerimine annab mõjuvaid tagajärgi vaid siis, kui kogu elukeskuses kustuvad korraga kõik tuled.

Valgustusmaskeerimise kire teostamise hõlbustuseks tuleb varustada kustutamisele kuuluvaid valgustuspunktide gruppe üldiste väljalülitajatega. Öösiti suletud äriruumes põlevail tuledel, niisamuti valgusreklaamid peavad väljalülitajad asuma kerge juurdepääsuga kohtades.

Valgustatud tööruumes, kus on rohkesti katmata aknaid, tuleb mõelda tõsiselt akende kiirele katmisvõimalusele kas käsitsi või automaatseadeldise abil.

Tulekaitse.

Tuleoht õhukallaletungi korral on eriti suur. Lisaks kümnetele kahjutulepesadele, mis võivad tekkida elukeskuses õhuvaenlase poolt allavisatud süütepommide läbi, tekib kahtlemata kahjutulesid ka muul teel (lõhkepommid, lühiühendused elektrivoolu juhtmetes jne.).

Tuletõrje jõududest lihtsalt ei jatkaks abiandmiseks igale poole, rääkimata sellest, et liiklused võivad olla purustatud, valitseb veepuudus ja esinevad muud, tuletõrje tegevust raskendavad olukorrad.

Tuleohtu vähendamiseks tuleb teostada mõnesuguseid tulekaitseabinõusid:

- 1) hajutada tuleohtlike esemete ja materjalide laod ning paigutada kergestiühtivad ained tulekindlatesse kohtadesse;
- 2) puhastada pööningud kergesti-tuldvõtvast kolust, katta pööningupõrand 3—5 sm paksuse kuiva liiva või tuha kihiga ja immutada puukonstruktsioonid keemilise leegikaitsevahendiga;
- 3) õhukallaletungi ajal paigutada pööninguile, tuleohtlike ladude juurde ja muisse tuleohtlikesse kohtadesse tulevalvurid ja valmis panna neile määratud asukohtadesse kodused tulekaitse-abinõud;
- 4) hoolitseda küllaldase veeasaamise eest kahjutulede kustutamiseks ka juhul, kui lakkab töötamast linna veevärk.

Gaasikaitse.

Gaasikaitse alal tuleb korraldada abinõusid inimeste ja materiaalsete varade kaitseks sõjagaaside vastu, gaasiluureks ning degaseerimiseks.

Inimeste gaasikaitseks tuleb neile õpetada ja harjutada gaasidistsipliini reegleid, kuidas käituda mürgitatud või mürgituskahtlases piirkonnas, kuidas välja tulla ja teisi välja tuua sellisest piirkonnast ning kuidas talitada pärast mürgitatud või mürgikahtlase piirkonnast väljumist.

Peale selle oleks veel tarvilik soetada passiivsete isikute tarvis mõnesugune tagavara gaasitorbikuid või provisoorseid hingamiskaitsmeid või vähemalt materjale viimaste valmistamiseks.

Ja, last not least, tuleb korraldada kollektiivkaitse abinõusid evakuaatsiooni- ja varjendiruumide sisseseadmise läbi.

Evakuaatsiooniga oleks kergemini lahendatav KÕ küsimus nii mõneski asutuses (kool, vanadekodu, lastekodu, vangla jne), mille eemaldamine õhuohtlikust piirkonnast aina kergendaks KÕ tegevust.

Osa asutusi või ettevõtteid, mida ei ole võimalik või pole soovitatav evakueerida mõnda kaugemas kohta, võib hajutada õhukallaletungi ajaks passiivse osa koosseisut mõnda vähem ohtlikku linnajakku või linnauimbrusse.

Evakueerimisele või hajutamisele ei kuulu ainult inimesed, vaid ka materiaalsed varad (kaubad, elatisvahendid, arhiivid, kultuurvarad jne.), vastasel korral võivad need hävineda.

Evakuaatsiooni või hajutamise võimalusi on tarvilik aegsasti selgitada ja ette valmistada ning seepärast koostada eeskätt evakueerimisele või hajutamisele kuuluvate isikute ja varade nimestikud.

Varjendiruume tuleb sisse seada:

- 1) passiivseile kohalviibijaile, kel puuduvad gaasikaitsmed või kes ei saa neid tarvitada (haised, vanad, lapsed);
- 2) KÕ juhatusel, rakenduskoonnale või üksikuile tegevkohtadele;
- 3) väljast sissetulnute paigutamiseks;
- 4) esimese arstiabi punktide sisseseadmiseks;
- 5) väärtuslike varade paigutamiseks.

Varjendiruumide varisemis-, killu- ja tulekindlus olgu võimalikult suur, kuid gaasikindlus täielik.

Eelistada tuleb ruume keldris ja esimesel majakorralt, kuhu on hõlbus juurdepääs.

Varjendeiks valitud ruume tuleb võimalust mööda täiendavalt kindlustada varisemise, pommitõrje ja tule vastu ning tihendada sõjagaasi vastu; samuti tuleb läbi viia otstarbekohane ruumide jaotus.

Ruumid tulevad varustada vajalise sisseseadega (istmed ja lamamisasemed, joogivee ja toiduainete tagavara, valgustusabinõud, esimese arstiabi andmise ja degaseerimise abinõud, pesu ja riiete tagavara, tööriistu hädaväljapääsu sissetegemiseks, hädakäimla, õhu uuendamisseade, võimsusega vähemalt 30 l/min värsket õhku isiku kohta).

Materiaalsete varade (toiduained, tarbevesi, kaubad, materjalid, majapidamistarbed, sisseseaded, arhiivid ja kultuurvarad) kaitseks sõjagaasi vastu tuleb nende evakuaatsiooni, hajutamise ja varjendisse paigutamise kõrval kindlustada nende harilikke asukohti sõjagaasi sissepääsu vastu (katused ei tohi läbi joosta), ukсед, aknad ja õhuavad olgu suletud ning pilud ja praod topitud ning kleebitud).

Materjale ja esemeid tuleb hoida kappides, kastides, kohvris, tünnes, sahtlites, kaetult gaasikindlate materjalidega või pakitult gaasikindlase pakendisse, nagu hermeetiliste kaantega metall- ja klaasnõud; õli-, pergamiin-, vaha- või tsellofaanpaber; õlitatud, tõrvatud, vaha-, kummi- või tihe presentriie või tõrvapapp.

Sõjagaasi olemasolu õigeaegse kindlaksteigmise otstarbel peavad rakenduskindlased olema tuttavad gaasiluuire lihtsate võtetega, kuidas teha kindlaks sõjagaasi nägemise, haistmise ja indikaatorpaberite abil, kuidas võtta proove mürgitatud või mürgituskahlasest piirkonnast ja kuidas märgistada mürgitatud alasid.

Suure territooriumiga asutuses ja ettevõtteis tuleb organiseerida selleks eritegevuskond. Olemasolevad laboratooriumid tulevad rakendada mürgitatud kohtadest võetud proovide analüüsiks.

Samuti tuleb ette valmistada abinõusid lihtsamate degaseerimistööde läbiviimiseks kohal. Selleks tuleb:

- 1) õppida tundma kohal kõiki gaasiohtu suuredavaid või vähendavaid tegureid;
- 2) selgitada aegsasti, missuguste objektide degaseerimist võib ette tulla ja missuguste abinõudega oleks võimalik seda kohal teostada;
- 3) muretseda degaseerimisaineid vähemalt ühekordseks degaseerimiseks tarvilisel hulgal;
- 4) sisse seada punktid mürgitatud varade sortimiseks, ajutiseks paigutamiseks, tuulutamiseks (pööning, hästiventileeritav saal), inimeste degaseerimiseks (vannituba, duši- või pesuruum) ja asjade ning materjalide degaseerimiseks (pesuköök).

Esimese arstiabi andmine.

Esimese arstiabi andmiseks õhukallaletungi ajal vigastatuile mehaaniliste vigastuste, põletishaavade ja gaasimürgituste puhul kuni arstliku personali kohalejõudmiseni või vigastatu toimetamiseni liigemasse arstiabiandmispunkti tuleb:

- 1) tundma õppida rakenduskindlasil lihtsad võtted esimese arstiabi andmiseks ja vigastatute transportimiseks;
- 2) muretseda hädavajalised esimese arstiabi andmise vahendid;
- 3) sisse seada punkt esimese arstiabi andmiseks ja vigastatute paigutamiseks kuni edasitoimetamiseni.

KÕ tegevuskava.

KÕ tegevuskava on KÕ süstemaatilise teostamise aluseks asutuses või ettevõttes ja ta peab sisaldama järgmised positsioonid:

I KÕ jõud.

KÕ juhataja:		} nimed, elukohad ja telefoninumbriid.
" " abi:		
Rakenduskonna juht:		
" " juhi abi:		
" tegevuskonna juht:		
" " juhi abi:		
Rakenduskonda kuuluvad:		

II KÕ statsionäärsed punktid.

KÕ juhatus asukoht:
Rakenduskonna kogunemiskoht:
" varustuse asukoht:
Varjendite asukohad:
Arstiabi andmise punkti asukoht:
Degaseerimispunkti asukoht:
Ligema avaliku KÕ punkti asukoht:
Ligema avaliku arstiabi andmise punkti asuk.:

III Tegevused häire korral.

Elhäire signaaliks on:
Õhuhäire " "
Gaasihäire " "
Lõpphäire " "
Häiresignaalid antakse järgmiste vahenditega:
Häiresignalisatsiooni vahendite asukohad:
Häiresignaalide andmist teostavad:
Normaalse tegevuse ümberkorraldus häire korral:
Valgustustulede kustutuse järjekord häire korral:
Valgustustulede kustutust teostavad:
Valgustustulede väljalülitajate asukohad:
Rakenduskonna kogunemise kord häire korral:
Passiivsete kohalviibijate varjendisse paigutamise kord:
Väljast sissetulnute paigutamise kord:

IV. Tegevused õhukallaletungi ajal.

Korra alalhoidmist ja vaatlust teostavad järgmised postid:
Korra alalhoidmist ja vaatlust teostavad järgmised patrullid:
Tulekaitset teostavad järgmised postid:
Varjendi hävinemise korral seesviibijad paigutatakse:

Asutuse või ettevõtte KÕ tegevuskava töötab välja asutuse või ettevõtte juhataja kontaktis kohaliku ametliku KÕ organisatsiooniga ja kooskõlas vastavate ametlike eeskirjadega. Esimese liigi asutuse ja ettevõtte KÕ tegevuskava peab olema kooskõlastatud tegevuse ja eksploatatsiooni jätkamise või avaliku KÕ ülesannete täitmise kavaga.

KÕ tegevuskava alusel määratakse kindlaks ja koostatakse:

- 1) rakenduskonna suurus;
- 2) vajaline KÕ varustus;
- 3) muud organisatoorsed ja tehnilised KÕ abinõud;
- 4) KÕ abinõude teostamise järjekord, viis ja aeg;
- 5) tegevusjuhised rakenduskindlastele ja passiivsetele kohalolijatele.

KÕ tegevuskava juurde kuuluvad veel asutuse või ettevõtte kirjeldus (asend, hooned, ruumid, tehnilised seadmed, koosseisu suurus, tegevuse iseloom jne.) ja vastavad plaanid.

R. Vaharo.

Hooldamise tähtsus.

Politseiasutuste poolt 1. augustiks 1935 Politseivalitsusele esitatud aruandeist selgub, et ligikaudu $\frac{1}{5}$ politseil kasutada olevaist relvadest on pikaajalise tarvitamise järele muutunud kõlbmatuiks. Seejuures enamik rikkeist tuleb esile vintraudade juures, nagu roosteljäd, paisuvused, vindiharjade kulumine, sügavad täkked, kriimustused jne.; kuid suur osa rikkeid leidub ka relvade välisosadel.

Kui osa relvade juures ilmsikstulnud rikkeid saab panna senise puuduliku remondi (kuni läinud aasta sügiseni puudus politseil oma relvade parandustöökoda) ja relvade normaalkulumise arvele, siis suur osa rikkeist on tingitud relvakandjaist enestest. On arusaadav, et püstoli kelgu loksumine, vindiharjade ja välisoksuüdi kulumine on ajahamba töö. Seevastu aga rauaõõne paisuvuse, täkete, armide, pärapõskede pragunemise jne. põhjusi tuleb otsida mujalt.

Politseiametnik võib oma tuleülesannete täitmisel olla kindel siis, kui tema relv hästi laseb. Relva laskevõime oleneb aga sellest, kuidas seda on hooldatud. Nii sõjapüss kui ka teised relvad on äärmiselt tundelised ja vähimgi tähelepanematus ja hooletus võib rikkuda relva ja sageli isegi niivõrd, et ta vajalisel silmapilgul ei täida oma otstarvet.

Relv võib olla täpselt tehtud ja heast materjalist, kui see aga ei leia omaniku poolt õiget käsitamist, ei ole loota ka häid lasketulemusi.

Kord rikki minna lastud relva on väga raske ja sageli võimatu seada endisse heasse seisukorda, seepärast tuleb pidada kinni järgmisist põhinõudeist:

Rauaõõs hoida alati puhas, selleks puhastada seda erilise hoolega pärast laskmist. Kui ükski kord rauaõõs pärast laskmist jääb puhastamata, annab selline hoolimatus ennast otsekohe tunda õõneseintele tekkiva rooste näol. Rooste rikub ka padrunipesa, seega raskendades padrunite raudajuhtimist. Vintraud võib muutuda kõlbmatuks korduva hooletu või halva puhastuse tagajärjel.

Relvade hooldajate ja järelevalvatajate kohused.

Politseiametnik on kohustatud korras hoidma temale väljaantud riigi kui ka oma isikliku kaasaskantava relva.

Relvade hooldmist ja puhastamist teostada vastavate juhtnööride järgi, millede mitteteadmiseга politseiametnik ei saa end vabandada.

Relva korrashoiu ja puhastuse eest on vastutav relva hooldaja.

Peale relvahoidja isikliku vastutuse lastu vastutus relvade hoolekandes veel üksuste juhtidel, kes peavad teostama aegajalt relvade ülevaatusi.

Relva järjekindla ülevaatus eesmärgiks on rikete ja vigade õigeaegne kindlakstegemine, tekkinud rikete või vigade põhjuste avastamine ja uurimine, vigade või rikete tagajärgede ja parandamisvõimaluste selgitamine.

Sagedane relvade lahutamine on kahjulik, sest selle tagajärjeks võivad olla äralogistatud relvaosad. Seepärast peab alati teadma, millal ja missugust relva osa on tarvilik eraldada ülevaatuses ja puhastamiseks.

Õppustel, kus võib kuidagi rikkuda relva, pole soovitatav kasutada lahingrelvi; selleks otstarbeks kasutada ainult õppe- või praakrelvi.

Politseiametnik kannab ja tarvitab relva laskeharjutustel, õppustel ja igasuguste teenistuskohuste täitmisel, kus relva tarvitamine on vajaline ja ette nähtud.

Püstolit kannab politseiametnik alati kaasas.

Politseiametnikule väljaantud relva tarvitamine jahipidamiseks, juhuslikuks paugutamiseks, isiklike vahekordade õiendamiseks jne. pole lubatav.

Ähvardava ohu puhul peab relva kui riigivaranduse päästma esimeses järjekorras.

Iga relvahoidaja või -omaniku kohuseks on:

- a) hoida relva välisosad alati puhtad ja kergesti õlitatult;

- b) puhastada relva ja selle õõnt vähemalt kord nädalas;
- d) laskmisele mineku eel relv järele vaadata; pärast laskmist või õppust relv puhastada ja õlitada;
- e) kõigest relva puhastamise ja ülevaatuse juures ilmsikstulnud puudustist ja rikkeist teatada instruktorile või üksuse juhile.

Vintrauas tekkinud kriimustuste tõttu raskendatakse relva hoolekannet, sest kriimustused soodustavad rooste tekkimist ja avaldavad kahjulikku mõju rauale. Nende ärahoidmiseks:

- jälgida relva puhastamisel, et kõik puhastusabinõud ja materjalid oleksid puhtad igasugusest tolmust, liivast ja mustusest;
- puhastusvardana tarvitada ainult puu- või bakeliitkattega varrast;
- laskmise eel tõmmata rauaõõs läbi puhta mähisega;
- padruneid mitte maha panna;
- laskmisel jälgida, et lamades asendis raua õõnde ei satuks liiva, ja
- rauaõõne puhastamisel mitte tarvitada õõnt rikkuvaid aineid (smirgelpulbrit jne.).

Kui vintrauaõõs on tuhmunud, siis ei tarvitse seda nühhkida läikimiseni, vaid hoolitseda, et selles ei areneks rooste.

Relva materiaalosalade rikete ärahoidmiseks ei pea päästmist harjutama ilma õppepadrunita. Kui ei järgne laskmist, lukk alati sulgeda nii, et löökraud ei vinnastuks.

Vintraud enne laele asetamist alt puhastada ja õlitada vaseliini või veekindla määrdega, et vältida niiskuse tekkimist lae ja raua vahel. Inglise sõjapüssi vintraua eraldamist laelt võib teha ainult instruktori järelevalvel.

Jaoskonna instruktor peab tundma relvade materiaalosa niivõrd täielikult, et oskaks toimetada relvade ülevaatust tähtsamate kontrollabinõude tarvitamisega, oskaks õigel ajal üles leida kulumise ja väliste mõjude läbi tekkinud rikkeid jne.

Relva materiaalosa mittetundmine, hooletu käitlemine, ebaõigel ajal ja ebatäpne ülevaatamine ja vigade ebaõige kõrvaldamine võib viia selleni, et relv tarbe korral ei suuda täita oma ülesannet. Seepärast on kõigi juhtide kohuseks hoolitseda, et relv oleks igal ajal täiesti korras ja lahing-kõlvuline, mille eeltingimuseks on isiklik perioodiline järelevalve relvade üle.

Relvade hoidmine.

Püss hoitakse püramiidis allalastud löökrauaga; vene sõjapüssidel tõmmatakse lukk lukukojas tahaseisu ja löökraud keeratakse maha (vasakule vinnast ära). Kui ei ole püssipüramiidi, siis riputada püss seinale tugeva naela otsa suudmega ülespoole. Püssi ei tohi panna nurka või seinä äärde, kus ta võiks maha kukkuda.

Püssi on tarvis katta tolmu ja mustuse eest. Kui pole võimalik katta püssi üleni, siis kaetakse vähemalt rauasuue ja lukukoda.

Rauasuudme kinnitoppimine paberiga, riidetükiga jne. pole lubatav.

Külma ilmaga pole soovitatav sõjapüssi kohe väljast viia sooja ruumi, vaid tuleb lasta enne jahedas ruumis „välja higistada“, või külmast sooja ruumi toomisel mäsida püss villasesse riidesse, et see aegamööda ja ühtlaselt soojeneks.

Sõjapüssi ei tohi asetada kuuma päikese paistele, sooja ahju, välisseina, külma välisukse juurde ega niiskesse kohta, mis võib põhjustada lae kõverdumist.

Hoida relva igasuguste tõugete, löökide ja põrutuste eest, sest sellega ei rikota mitte üksi relva materiaalosi (sihik, kirp jne.), vaid selle tagajärjel muutub ka raua asetus lael ja relv muudab oma jooksu.

Väljal või laskerajal hoida püssid hakis või püramiidis või asetada pikali maha, luku käepide vastu maad, kuid nii, et rauda ei satuks mustust.

Liikumisel kanda püss käes, rihmal, õlal või seljas. Püssikandmisel risti üle õla või rinnal valvata, et rihm oleks kindlalt kinni. Püssikandmine rauasuudmega allapoole pole lubatav.

Suurema arvu relvade transporteerimisel kasutada kasti. Kui seda ei ole käepärast, siis mähkida iga relv üksikult õlgedesse või riidesse ja kaita ühte pakki. Vankril või vagunis sõitmisel tuleb püss hoida käes või nii ära panna, et see ei saaks põrutusi ega tõukeid. Sadulasse püssi ei seota.

Vene sõjapüsside juures tuleb eriti hoolitseda selle eest, et ei tekiks täägi kõverdumist. Täägikõverus võib tekkida:

- a) spordiharjutuste läitmisel püssiga, kui püss lastakse langeda liig järsku, nii et täägi ots puudutab maad;

b) ettevaatamatust sõjapüsside asetamisest vastu seinä, ladudes neid palju ülestikku, nii et pealmiste püsside raskus kandub alumiste püsside tääkidele;

d) õppustel lamamast tõusmisel, kui toetatakse parema käega püssile.

Vagunis ja omnibuses sõites hoida püssid mahavõetud täägiga.

Tarvituselolev püstol ei tohi kunagi olla tugevasti õlitatud, sest sellest võivad tekkida tõrked ja kest ei heitu korralikult välja.

Relv, mis on määratud pikemaks seismiseks, tuleb hoolega puhastada ja õlitada. Relva ära pannes järele vaadata, et löökraud ei oleks vinnas.

Kergekuulipilduja magasinid hoida riiulitel, „Levis’ide“ omadel — lahtine pool allapoole.

Väikekalibriliste vintpüsside hooldamine ja hoidmine sarnaneb sõjapüssi omale, kusjuures tuleb pidada silmas:

et laadimata püssiga ei teostataks päästmisharjutusi, sest see rikub padrunipesa; vinnapästmise harjutuseks püss laadida tühja kestaga, mida iga 2—3 lasu järele keerata vähe ringi;

iga 10—15 lasu järele tõmmata rauaõõs läbi; sellega saavutatakse parem jook-sutihedus ja täätamine ära rauaõõne kattumine tinaga.

Erikohuseid ridatulirelvade hooldajaile.

Iga tarvituseloleva kuulipilduja kohta määrata üksuse juhi poolt üks ametnik relva alaliseks hooldajaks.

Alaline hooldaja on vastutav:

kuulipilduja ja tema juurde kuuluvate magasinide, tagavaraosade, abinõude ja tarbeasjade korraliku ja eeskirja nõudeile vastava puhastamise ja hoidmise eest; kuulipilduja ja magasinide kandmise ja ettevaatliku kohaleseadmise eest neil te-

gevusil, mis on seotud kuulipilduja käsitsi edasitoimetamisega või laskmisega; enne laskmist, laskmise ajal või laskmise järel täitmiseks määratud hooldamisreeglite täitmise eest.

Puhastamise juures alaline hooldaja isiklikult sooritab kõik raskemad koostvõtmised, vaatab pärast puhastamist relva üksikasjaliselt üle ja paneb selle isiklikult kokku.

Kõigi ülevaatuste ajal peab silmas pidama ka kuulipildujate juurde kuuluvaid magazine. Kk „Levis’i“ ja „Madsen’i“ magazine eest hoolitsemine on niisama tähtis kui hoolitsemine üksikõik missuguse liikuva osa eest.

Jaoskonna instruktor valvab padrunite sorteerimise järele enne magazine täitmist.

Kõik juhid on kohustatud valvama selle järele, et neile alluvad ametnikud ei toime-taks kuulipilduja juures niisuguseid koostvõtmisi, puhastamisi ja parandamisi, mis pole lubatud eeskirjades.

Et tagada kuulipilduja korralikku ja takistusteta töötamist laskmise ajaks, selleks on hooldaja kohustatud enne tule-joonele asumist:

- a) vaatama järele, kas kuulipilduja pole saanud vedamise juures vigastada ja kas mehhanismi pole sattunud puru, tolmu jne.;
- b) teha rauaõõs, rauaümbrik ja vint-raua välispind õlist kuivaks;
- d) katsuma järele, kas rauapea on kindlasti otsas;
- e) vaatama, kas gaasiregulaatoril on väiksem auk silindri pool;
- g) proovima, kas mehhanism töötab vahalt;
- h) kontrollima vedrupinget ja vajaduse korral reguleerima;
- i) veenduma, et hõõrduvad pinnad mehhanismis on kergelt õlitatud;

Tartu politseiametnike laskevõistlustelt pistolitest.

- j) veenduma, et padrunipesa on täiesti puhas;
- k) hästi õlitama kõik lukukoja ja juht-raami ning luku hõõrduvad pinnad ja jagaja.

Tuleandmise ajal:

- a) valvata, et vintraud ei läheks liig kuumaks ja vahetada teda õigel ajal;
- b) väljavõetud vintraual puhastada lukukoda ja lukk suuremast tahmast ja mustusest;
- d) puhastada padrunipesa;
- e) õlitada lukukoda.

Tulistamise vaheaegadel tuleb kontrollida vedrupinget ja õlitada hõõrduvaid osi.

Talvel tarvitada kuulipildujate õlitamiseks mittehanguvat õli. Kui seda pole saadaval, võidakse kk „Madseniga“ töötada õlitamatult. Sel juhul on vaja erilisel hoolt kanda selle eest, et püssirohugaasid ja tahm ühenduses õhuniiskusega ei tekitaks hõõrduvaid pindadel roostet. Need pinnad tuleb sagedasti puhastada ja hoida kuivad.

Talvel kuulipildujat mitte järsku tuua külma käest sooja ruumi, et vältida kuulipilduja metallosade niiskumist; kui see on paratamatu, siis mässida kk. teki, kasuka või muu sooja riide sisse ja lasta pikka-mööda soojeneda. Niiskunud kuulipilduja tuleb hoolikalt puhastada, et ei tekiks roostet.

Laos seisvate tagavararelvade hoidmine.

Relv võetakse koost lahti ja vaadatakse järele, kas osad on puhtad. Rooste puhastamiseks tarvitatakse petrooleumi. Kohad, mis puhastatud petrooleumiga, tuleb kuivatada ja neutraliseerida 5% soodaveega. Erilist rõhku panna vintrauaõõne, padrunipesa ja lukuosade puhastamisele. Puhastatud osi paljaste kätega milte puudutada, sest osadele võib jääda sõrmejälgi vaseliini alla, mis soodustavad roostetamist. Õlitamine sünnib vaseliiniga, mis hoitakse puhtalt ja kinnises nõus. Vaseliin tuleb enne kasutamist teha soojaks. Relvade õlitamist toimida soojas ruumis. Vaseliini soojendamisel peab olema ettevaatlik, et vaseliin ei läheks kohati liiga kuumaks ja ei süttiks põlema (kõrbema). Põlemisel annab vaseliin sinist suitsu ja kõrbenud lõhna ning vaseliin kaotab oma väärtuse. Vintraua ots pistetakse sulaks tehtud vaseliinisse ja tõmmatakse jõhvharjaga, mis enim vardaga õõnest läbi pistetud, vaseliini õõnde. Vintraua pealmine pind tuleb võida vaseliinise lapiga. Lukk tervelt vaseliinisse panna ja jätta sinna seniks, kuni ta oman-

dab vaseliini temperatuuri, mille järele ta välja võtta ja lasta üleliigne vaseliin välja nõrguda. Kõik teised osad õlitada vastava pintsliga, selle puudumisel pehme kaltsuga või puuvillatropiga. Värvitud ja pronksosi ei võita.

Kui osad vaseliinitatud, siis võib relv normaaltemperatuuri juures seista 2—3 aastat, seejuures peab alalhoiuruumis olema alati ühesugune temperatuur (+8°C) ja õhuniiskus 45—50%.

Laskemoona hoidmine.

Politseis kasutada olevad padrunid on pärit mitmesuguseist vabrikust, mitmesuguste valmistamisaastatega ja seetõttu nad tunduvalt erinevad oma laskeomadusilt. Ühes vabrikus ja ühel aastal ning korraga valmistatud padrunite partii on laskeomadusilt enamvähem ühesugune; seda ei või aga öelda mitmesuguste padrunisortide ja -partiide kohta. Kui ühest ja samast püssist anda seeria laske mitmesugust liiki padrunitega, siis on kuulide hajumispind tunduvalt suurem kui samast püssist laskmisel ainult üht liiki padrunitega.

Igal padruniliigil on oma algkiirus, ja algkiiruste vahe ulatub sageli mõnekümne meetrini sekundis.

On teada, et iga 20 m/sek. algkiiruse muudatus 300 m pealt laskmisel muudab keskmise tabamispunkti kõrgust 5 sm võrra. Näiteks, on ühel padrunite liigil algkiirus 710 m/sek ja teisel — 750 m/sek, siis teist liiki padrunid jooksevad esimestest 300 m kauguselt 10 sm kõrgemale, või teiste sõnadega — annavad 10 silma asemele 8 silma.

Siit näeme, et kuulide algkiirus omab nende jooksu suhtes väga suure tähtsuse ja seepärast tuleb iseäranis hoolitseda, et padrunid kauemini säilitaksid oma ballistilised omadused, eriti veel siis, kui laskemoona hoidmise tingimused ei ole kõige paremad.

Õhukindla pakkimise juures padrunid püsivad aastakümneid ballistiliste omaduste muutmiseta. Pikaajaline lahtiselt hoidmine on padrunite surm, sest nende algkiirus väheneb 40—50 m/sek võrra ja hajumine kasvab vähemalt kahekordseks. Lahtiselt hoitavate padrunite juures võivad sordid ja valmistusaastad minna segi, mis omalt poolt veel halvendab lasketagajärgi.

Tahab laskur saavutada ühtlasi tagajärgi, peab ta hoolikalt uurima ja sorteerima oma padruneid.

Padrunid tuleb sorteerida nende kübarail olevate märkide järgi ja tarvitada ühe-

kordsel laskmisel ainult ühesuguste märkidega varustatud padruneid.

Meil kasutada olevaist inglise padruneist tulevad sagedamini ette järgmiste märkidega padrunid: "K 18 VII Z", "K-16", "J. 18 VII Z", "GF.18.VII Z", "P 16", "P 15", "W 15", "W 16", "Kn 18" jne.

Enne laskmist tuleb iga padrun üksikult vaadata järele ja iga nähtava puudusega padrun (kuul roostes, kest mõlgis, sütik roostes jne.) tagasi anda laskejuhatajale.

Hoida alati oma padrunid puhtad ja enne tarvitamist puhastada juhuslikust tolmust ja liivateradest, sest mustad ning määrdunud padrunid ja kuulid rikuvad rauaõõnt.

Kui laskmine katkestatakse ja padrun jääb seisma sooja rauda, siis enne laskmise jätkamist vahetada see padrun ümber, sest rauas soojenes ka püssirohi ja selle padruni algiirrus tuleb suurem kui teistel.

Padrunid hoida alati õhukindlalt tsinkkastides. Kinnisi tsinkkaste avada ainult niipalju, kui seda läheb tarvis laskmiseks. Kui poolikud tsinkkastid jäävad seisma pikemaks ajaks, siis tinutada need uuesti kinni.

Lahtised padrunid hoida pidemeis ja padrunikottides soojas ning kuivas ruumis. Niiskus rikub kiiresti ka parima padruni, nii et sellega enam ei taba märki. Eriti tuleb jälgida, et padruni sütik ei tumeneks ega roostetuks, sest siit saab püssirohi launemise alguse.

Kuulide määrimine.

Rauaõõne nikeldumist võib tunduvalt vähendada ja isegi hoida ära kuulide mää-

rimise teel selleks valmistatud erilise kuulimäärdega.

Parimaks kuulimäärimise aineiks loetakse:

- a) jaapani vaha;
- b) puhas soolamata loomarasv ja
- d) loomarasva ja vaseliini segu või vaseliini ja parafiini segu, mis suvel olgu paksem, talvel vedelam.

Kuulide määrimine on eriti vajaline laskmisel suure algiirusega relvadest.

Määre peab padrunistest väljaulataval kuuliosa katma õhukese ja ühtlase korra.

Kuulimääre ei tohi suvel palavusega kuulilt ära sulada, ega talvel külmaga pueneda või praguneda.

Kuulide määrimist toimetatakse nii, et kuul kastetakse sulamäärdesse, otsaga vertikaalselt allapoole, kuni kesta suudmeni ja tõmmatakse siis kiiresti välja.

Määritud kuulidega padrunid pannakse lauale püsti, kübarad allapoole, kuni määrdangumiseni ja asetatakse siis puhtasse karp, laotades iga korra padrunit vahele puhtad paberilehed.

Eelistatakse ka määrdedekord jätta ainult kuuli tsilindrilisele osale, pühkides lapiga määrded kuuli kumeralt osalt. Nii jääb määrdedvööke ümber kuuli 8—10 mm laiusest.

Määrdekorra rikkumise ärahoidmiseks on soovitatav aeglaselt laskmisel laadida padruneid üksikult, pistes need otse padrupidessa.

Pärast laskmist määritud kuulidega tuleb rauaõõs enne muu puhastamise algust tõmmata läbi puhta lapiga.

Londoni politsei ja

New Scotland Yard.

Tähelepanekuid ja muljeid.

~~~~~
G. V. Kaup, van. kr.-assistent.

Väljaspool Inglismaad teatakse vähe Bank of England'ist (Inglise Pank), kuigi sel on määrav mõju kogu maailma majandusel. Vähe aga leidub neid, kes ei ole midagi kuulnud Inglise politseist, eriti Scotland Yardist, või ei oma sellest isegi laialdasemat ettekujutust. See on tavaliselt ammutatud krimi-

naalromaanidest, alati täis salapära ja erutavalt keerulisi olukordi.

Nõnda on Conan Doyle, Edgar Wallace, Sven Elvestad ja teised kriminaalromaanide autorid loonud Scotland Yardile legendaarse kuulsuse laiemates hulkades, kusjuures vahetult üheksikult on olnud juhust vahetult näha Scotland Yardi tõelist palet.

Vist olen toiminud samuti kui enamik eesti politseinikke — loen head kriminaalromaanid, ei sega aga sihilikult romaani — Scotland Yardi tõelise Scotland Yardiga.

Et aga vahetevahel on kostnud ka sarnast kriitikat meie kriminaalpolitsei kohta: töötab hästi, kuid kaugeltki mitte nõnda kui Scotland Yard, siis oli mitmeti meelepärane 1936. a. novembri algul vastu võtta korral-

1935. a. jaanuarikuus müütasid isikud, kes nimetasid end Pärnus asuva Samuel G. suur-äri agentideks, Kasaritsa vallas nn. reklaam-taskurätte, kusjuures müük teostus järgmiselt: rätikud olid asetatud kinnistesse ümbrikkudesse, neil leiduvate pealkirjade ja levitajate suuliste seletuste järgi iga ümbririk, mille müügihinnaks oli 1 kroon, pidi sisaldama ühe taskurätiku ja pileti rahalise preemiale väärtusega 10 sendist kuni 30 kroonini. Müügi juures agendid kinnitasid, et vähemalt igale saajale ümbrikule langevat üks 30-kroonine preemia. Viimane asjaolu meelitaski ostma ümbrikke ning äri, mida agentide seletuse järgi tehti uute taskurätide reklaamimiseks, edenes hästi.

Omapärane äri tõmbas endale politsei tähelepanu. Kui sellekohase järelepärimise peale selgus, et Samuel G. puudus luba sellise äri ajamiseks, asuti juurdluse toimetamisele. Viimasega selgus, et agentidelt aravõetud 147 ümbrikku — müügihinnaga 147 krooni — sisaldasid igaüks ühe odava hinnalise taskurätiku ja preemiapileteid järgmiselt: 2 — ühekroonist, 6 — 75-sendist, 8 — 50-sendist, 14 — 25-sendist ja 117 — 10-sendist, kokku 14,70 krooni peale. Taskurättide ja preemiate väärtus hinnati asjatundjate poolt kokku 40,40 kroonile. Edasi selgus, et Samuel G., kes rahvuselt juut, ei omanud üldse suuräri, vaid oli „reklaamlevitamiseks“ rätikud ostnud A.s. Sindi vabrikult.

Samalaadset äri oli G. ajanud ka mujal ja sai selle eest 3 kuud vangistust.

*

Veebruarikuus 1932. a. kaebas Võrus elutsev Rudolf J. kriminaalpolitseile, et Johannes U. annud talle 50 kr. laenu katteks umbes 120 gr. raskuse kullatüki, mille ehtsuses tal tekkinud kahtlus. Palus politseid asja selgitada, lisades kullatüki oma avalduse juurde. Asjatundja kullasepp leidis, et arvatav kullatükk oli ainult tükk ülekullatud kollast vaske.

Johannes U. oli kohal tuntud kelm. Miks uskus Rudolf J., kes muide oli ettevaatlik mees, tuntud kelmi ja laskis enda sisse vedada?

Asi seisab selles, et mõni aeg tagasi varastati Võru kullasepa F. ärist kuldasju. Et võita J. usaldust kulla ehtsuses ja päritolus, oli U. seletanud J.-le, et paktav kuld olevat varastatud kullasepp F. ärist ja sulatatud kokku.

Johannes U. võttis ka ise pettuse õigeks ja sai selle eest 6 kuud vangistust.

*

1936. a. septembrikuus avaldas talunik Oskar N. kriminaalpolitseile, et paar päeva tagasi, tema äraolekul, tulnud mustlane Robert B. tema tallu ja rääkinud tema naisele, kes olnud üksinda kodus, et ta olevat teel kohanud peremehega (avaldatakse) ja

insp. T. Lander oli määratud korraldama A. Kerman'i üleandmist Eesti politseiametnikele, samuti tutvustama neile N. Scotland Yardi.

Leidsime hõlpsasti N. S. Yardi suured kivihooned Westminsteri jaama lähedal, piki Thames'i jõe kallast lookleva Victoria Embankment'i ääres. Hooned on väliselt suitsunud ja sünged, nagu kõik Londoni ehitised. Asutuse hoovil seisis laialdane park sõiduautosid. Nagu hiljem selgus, kuulusid sõidukid kõik N. S. Yardi ametnikele.

Osasid N. S. Yardi sissekäikudel seisid vormis politseinikud väljas valvel, osal seespool lukustatud uste taga. Ühest sarnasest käigust tuli ka meil läbi minna, kusjuures esimene kokkupuutumine oli ligi 2 mtr. pika välis-

Minu uudishimu ei olnud väike, kui 19. nov. 1936. a. õhtul kl. 18 paigu koos kr. asust. A. Viidinguga astusime Londoni alla maaraudteel Westminsteri jaamas rongilt, et otsida üles Scotland Yard ja inspektor Thomas Lander. Viimane oli võtnud A. Kerman'i Southamptonis vahi alla ja toimetanud Londoni. Ühtlasi selgus Eesti Saatkonnas, et

insp. T. Lander oli määratud korraldama A. Kerman'i üleandmist Eesti politseiametnikele, samuti tutvustama neile N. Scotland Yardi.

teinud viimasega hobusevahetuse. Kuna pe-
remehel polnud aega koju tagasi tulla, siis
käskinud ta mustlast teatada hobusevahetu-
sest perenaisele ja ühtlasi naisele anda edasi
korraldus, et andku naine hobune ja hobu-
sepass mustlasele välja ning peale selle veel
neli kana, päts leiba või selle asemel jahu ja
5 kr. raha.

Naine uskunudki mustlase juttu, annud
mustlasele nõutud asjad välja ja saanud
vastu mustlase viletsa setuka.

Oskar N. seletas, et tema ei olevat must-
lasega teinud mingit hobusevahetuse kaupa
ja mustlane olevat temalt välja petnud 152-
kroonise hobuse. Jaoskonnakohtunik oli sa-
mal arvamisel ja karistas mustlast Robert
B-t neljakuulise vangistusega.

*

26. aug. 1935. a. talunik Johannes K. os-
tis Võru laadal mustlaselt August S-ilt ho-
buse 120 kr. eest ja maksis kohe välja ostu-
hinna. Siis siirduti hobusepassi ostja nimele
registreerima. Jõudnud linnavalitsusse, sele-
tas mustlane, et ta pidavat väljasviibivate
mustlastega midagi rääkima ning väljus, lu-
bades varsti tagasi tulla. Kuid August S.
võttis väljas äsja K-ile müüdnud hobuse ja
kihutas sellega linnast eemale Kasaritsa mets-
sa poole. Ka hobuse eest saadud raha jäi
mustlase kätte.

August S. tabati juba samal õhtul Kasa-
ritsa metsas ühes hobusega. Ta seletas üle-
kuulamisel, et ostja Johannes K. linnavalit-
suse ruumes olevat loobunud hobuse ostmi-
sest, leides, et hobune põdevat tiisikust. Te-
ma, August S., olnud sellega ka nõus ja
maksnud K-ile 100 kr. osturaha tagasi, jättes
20 kr. endale „ajaviitmise“ eest, kuna tal ku-

lunud ostu-müügiga aega umbes pool tundi.
Näitas ette 20 kr., kuid ülejäänud raha tema
juurest ei leitud; ta oli vahepeal selle ku-
hugi peitnud.

Kelm mustlane sai „ajaviitmiseks“ 6 kuud
vangistust.

*

Juulikuus 1935. a. tuli Tallinna ärimeh-
e Voldemar S. juurde Karl K., seletades, et ta
olevat ühe tuntud kindlustusseltsi agent ja
töötavat peamiselt maal, mistõttu puutuvat
rohkesti kokku maakaupmeestega ja omavat
viimaste hulgas häid tutvusi. Maakaupme-
hed olevat palunud teda muretseda neile
mööblikrihve ja tema oleks nõus neid Vol-
demar S-ilt kaasa võtma kaupmeestele edasi-
müügiks. Ta näitas ette ka mingisuguse kir-
jaliku tõendise kindlustusseltsi agendiks
olemisest.

Ta sai S-ilt mööblikrihve 54 kr. väärtu-
ses ja müüs need kohe ühele teisele Tallinna
ärile, jättes raha endale. Juurdlusel selgus, et
ta ajal, mil ta S-ilt tähendatud mööblikrihvid
välja võttis, ei seisnud enam kindlustusseltsi
teenistuses. Ta sai oma karistuse.

*

1935. a. oktoobris tuli Tallinna Pedagoogilisse
Muuseumi keegi naine ja palus välja
anda lauakaalu linna 7. algkooli jaoks. Pe-
dagoogiline Muuseum varustab nimelt ko-
halikke koole õppevahenditega. Pahaaima-
matult anti talle palutud lauakaal, mille
väärtus 24 kr., ja vastuvõtja kirjutas vastu-
võtmise allkirjale K. Gustavsoni nime. Hil-
jem selgus, et 7. algkool pole üldse nõudnud
kaalu, samuti jäid leidmatuks kaal ja selle
„laenaja“.

—t.

politseinikuga. Temale tuli esiteks pihtida
oma soov (inglise keeles, kuna kogu N. Scot-
land Yardi ametnike hulgas leiduvat ainult
paar inimest, kes valitsevad saksa, prantsuse
ja teisi võõrkeeli), siis see kirjutada vasta-
vale blanketile. Viimane viidi siseruumidesse
ja viivu aja pärast tuli sealt muheda naera-
tusega keskealine mees, kes osutus insp. T.
Lander'iks. Insp. T. Lander juhtis meid oma
töötuppa, mis oli umbes 16 ruutmeetri põ-
randapinnaga, kahe aknaga, tööruumiks nel-
jale ametnikule.

Läitsime sigaretid ja juba olimegi jutu-
hoos inglise kolleegidega. Meie tähelepanu
paelusid alul siiski mõned pisiasjad.

Kõigepealt ei teadnud arvata, et ka Inglise
elliitkriminaalpolitseil tuleb töötada kitsais

Vaade New Scotland Yardi hoonetele.

Korraldagem omaabi!

Aksel Reandi, kordnik.

Viimaseil aastail meie rahvamajanduses teostunud tõus, mis üldsuse seisukohalt aina tervitatav, on paratamatult halvendanud palgaliste seisukorda, kuna sellest tingituna esmajärguliste tarbeainete hinnad on suhteliselt tunduvalt ette jõudnud palkadest. Üha raskem on lepitada majapidamiskulusid 20-dal kuupäeval saadava palgaga, eriti, kus on suurem perekond.

Vanasti püüti sarnasest olukorrast pääseda palga tõstmisega, kuid on küsitav, kui palju sellega tegelikult võideti. Palkade tõstmisega käis harilikult kaasas uus elukalliduse tõus ja tekkivas võidujookus püsis esikohal ikkagi elukallidus. See küsimus on võrdlemisi keerukas ja me usaldame selle lahendamise neile, kes on suutnud seni õnnelikul ja kindlal käel juhtida meie majanduselu.

Vaatame ringi, kas ei leidu meil endil abinõusid, seega omaabi vahendeid, mis aitaksid kas või osaltki pehmenada meie praegust majanduslikku olukorda. Vaatleme lähemalt, mida on teinud sel alal näiteks kaitsevägi, kes seisab oma organisatsioonilt politseile kõige lähemal. Tarvitseb nimetada vaid nende majandusühisusi, mis kuulda-vasti töötavad heade tagajärgedega juba pikemat aega kaitseväelaste varustamise alal igasuguste tarbeainetega.

Politseiametnike kogude loomisega oleme saanud organisatsiooni, kes vaatamata oma noorusele on teinud juba lootustandvaid

samme omaabi korraldamisel. Näiteks loonud odava suvitamisvõimaluse Narva-Jõe suus. Paljud kogud on ellu kutsunud hoiu- ja laenukassad, mis on leidnud laialdast poolehoidu. Kahjuks on mõnes kogus jäänud paljud ametnikud sellest eemale, kuigi oleks soovitatav, et iga ametnik astuks hoiu-laenukassa liikmeks, vaatamata sellele, kas ta isiklikult vajab rahalist abi või mitte.

Täiesti korraldamata on meil jalanõude ühisvalmistamine ja riiete soetamine endale kui ka perekonnale. Ka küttematerjali ja muude oluliste tarbeainete kollektiivne mu-retsemine ei ole veel leidnud nimetamisväärsust kasutamist; olgugi, et eelmainitud juhud oleksid tubli samm edasi meie omaabi korraldamisel, sest hindade tõusus etendavad õige tunduvalt osa just vaheltkauplejad.

Politseiametnike kogudes peaks võetama kõne alla küsimus omaabi korraldamisest. Tuleks astuda ühendusse suuräride ja ettevõtetega politseiametnike tellimiste ja ostude soodustamiseks. Usun, need püüded leiaksid heatahtlikku ja vastutulelikku suhtumist. Selle teostamiseks tuleks moodustada toimkond, kelle ülesandeks jääks vastavate äride ja ettevõtetega läbirääkimisse astuda soodsate ostutingimuste loomiseks.

Majandusliku omaabi korraldamine politseiperes on vajaline. Tema organiseerimine ja elluviimine oleks politseiametnike kogudele arvatavasti raskeks, kuid ühtlasi väga tervitatavaks ja hinnatavaks ülesandeks.

ruumes. Insp. T. Lander'i ja tema kolleegide töötoas oli tõeliselt kitsas, sama selgus ka teistes N. Scotland Yardi ruumes. Kõigis tagumisis koridores olid maast laeni riulid täis karistusteateid. Neid ei olevat ruumi mujale mahutada!

Nägime paari meetri kõrgusel redelil ametnikke koridores askeldamas karistusteatete pakkide kallal.

Ahju ega keskütet tubades ei olnud, küdesid küll kivisöekaminad, kuid temperatuur ei olnud üle 15 kr. C.; meile tundus see jahedana.

Insp. T. Lander'i töötoas oli igal ametnikul kapp üliriiete jaoks. Ülejäänud toa mööbli moodustas veeämber, pesukauss, mustaveeämber, laud raamatutega, kapp

mitmesuguste blankettidega, joogiveenõud, mõned toolid ja töölaud. Ei saa ütelda, et toas oleks suurt rõhku pandud puhtusele ja korrale. Töölaudadel olid mitmesuguste käsiraamatute virnad, pabereid, ajalehti jne. Kõikjal leidis rohkesti tolmu.

Mis aga meile meeldis, oli inglise kolleegide pingutatamatult soliidne käitumine. Ka välimuselt võib Inglise kriminaalametnikku vaid kadestada. Nägime ainult 175—190 sm pikkusi mehi, korralikult rietatud, habemed igal hommikul piinlikult põetud, soengud korras.

Kuulsime, kuidas on Londoni kriminaalpolitsei keskasutus saanud New Scotland Yardi nimetuse. Tema praeguses asupaigas on olnud 1829.—1890. a. Inglise valitsejate

Valga Politseiametnikkude Kogu pidas üldkoosoleku.

Valga Politseiametnikkude Kogu korraline üldkoosolek peeti Valgas, „Säde“ seltsi saalis 18. jaanuaril k. a. Kokku oli tulnud 54 tegevliiget. Kohal ei olnud ainult 5 liiget ametikohuste täitmise tõttu.

Koosolekul võeti vastu m. a. aruanne. Kulude ja tulude aruanne oli tasakaalus 551,79 kr., Kogu ja Abiandmise kassa arvete seis 1. jaan. 1937. a. oli tasakaalus 14.055,27 kr. Kogul on inventari 489,40 kr. väärtuses.

1937. a. eelarve võeti vastu tasakaalus 638,97 kr.

Muudeti Abiandmise kassa kodukorda selles mõttes, et tulevikus võtavad puhtakasu jaotusest osa kõik osamaksu summad, mis on kassasse makstud enne aruandeaasta 1. juulit, kuna endise korra järgi aruandeaasta jooksul sisse makstud summad osa ei võtnud puhtakasu jaotusest.

Kogu esimeheks valiti kr.-kom. E. Kuresoo ja abiesimeheks Valga jaosk. politseikomissar Ed. Kal-

juver ja juhatuse liikmeiks van. assistent V. Lipp, abikomissar V. Höbe ja sekretär A. Kuku.

Revisjonikomisjoni esimeheks valiti raudteepolitsei komissar A. Soond ja liikmeiks assistent O. Laanemäe, komissar A. Sallum ja konstaabel V. Lepik.

Esindajaks Keskkogu nõukogusse valiti komisar Ed. Kaljuver.

Kultuursektsooni juhatusse valiti van. assistent R. Uus, assistent A. Nurmela, van. assistent V. Lipp, konstaabel K. Luts ja asjaajaja E. Karolin. Laske- ja spordisektsooni valiti assistent K. Aid, konstaabel V. Mõtus ja konstaabel V. Lippert.

Tegevuse kavast ja tuleviku kavatsusist oleks nimetada: laskeasjanduse arendamine ja mitmesuguse muu spordi edendamine; seltskonnaga kontakti ja hea vahekorra süvendamine; eesti keele kursuste korraldamine, mis algasid juba jaanuarikuus; kontsert-balli korraldamine; autojuhtimise oskuse arendamine j. m. A. K.

Märkmeid Tallinna Politseiametnikkude Kogu Spordisektsooni tegevusest.

Tallinna Politseiametnikkude Kogu Spordisektsooni üldkoosolek peeti Tallinna-Harju Prefektuuri ruumes 16. jaanuaril s. a. kell 16, millest võttis osa 33 sektsooni liiget. Koosolek oli võrdlemisi lühike ja asjalik ning kestis vaevalt tunni, missuguse aja kestel kanti ette ja kinnitati sektsooni 1936. aasta tegevus- ja kassaaruanded, sektsooni 1936. aasta tegevus- ja kassaaruanded, 1937. a. tegevuskava ja eelarve, määrati 1937. aastaks sektsooni liikmete aastamaksuks 10 senti ja valiti sektsooni juhatusse 1937. aastaks: komisarid A. Plink ja K. Tamm, abikom. A. Samalo, krim.-abikom. R. Sammalkivi, poliitilise pol. abikom. Varts ja allkonst. A. Ausmaa.

Spordisektsooni lühiajalise teotsemise tõttu (tegelikult algas sektsioon oma tegevust septembrikuus 1936. a.) ei ole mainida midagi nimetamisväärtset sektsooni möödunud aasta tegevuses pea-

le üksuste- (jaosk.) vahelise käsipallivõistluse korraldamise. Need võistlused kestsid 16. nov. kuni 16. detsembrini, viidi läbi innukalt ja tekitasid üksluse lumeta talve ja nigelate spordivõimaluste tõttu õige suurt elevust sportlaste hulgas. Võistluse tulemuseks oli, et 1936. a. meistriks nii võrk- kui ka korvpallis tuli Tallinna-Harju Prefektuuri meeskond.

Spordisektsooni 1937. a. tegevuskava on õige laialdane ja selles on ette nähtud harjutusi, kursusi ja mitmesuguseid võistlusi väga mitmesugusel spordialadel, nagu:

Kergejõustikus — omavaheline võistlus A ja B klassis, politsei viievõistlus Tallinna Linnavalitsuse rändauhinna eest, üksuste vaheline teatejooksu võistlus ümber linna;

residents. Et valitsejad on põlvnenud Šoti maalt, siis on hakatud nimetama seda residentsi Scotland Yard. (Siin tähendas Yard pinda, hoovi.)

Kui Inglise kuningad asusid elama Londonis teisale — jäid Scotland Yardi tema isikliku ja varalise julgeoleku valvurid. Sealt arenes Scotland Yardi ilme nõnda, et Scotland Yard võttis oma kaitse alla kogu rahva julgeoleku, kujunedes seega politseiliseks aparaadiks. Ajalooline Scotland Yardi nimetus jäi püsima. 1890. a. reorganiseeriti Scotland Yard Londoni kriminaalpolitsei keskasutuseks ja sellest ajast kannab ta nime Londoni Scotland Yard, asub aga täpselt oma ajaloolisel sünnikohal.

Politseijõudude arv Londonis on umbes

20.000, neist on 1120 kriminaalametnikku, 240 ratsapolitseinikku ja 70 naispolitseinikku. Seega umbes 425 Londoni elaniku kohta tuleb 1 politseinik, Eestis tuleb umbes 870 elaniku kohta 1 politseinik, Tallinnas ja Harjumaal umbes 440 elaniku kohta 1 politseinik.

Kõigi politseijõudude juht Londonis on Commissioner of Police of the Metropolis (pealinna politseiülem). Londoni politsei on maa-alaliselt jaotatud 23 divisjoni. Divisjoni juhhib superintendent. Igal divisjonil on oma sõnaline ja täheline nimetus, nii divisjon K. ehk East Ham, divisjon R. ehk Greenwich, divisjon D. ehk Marylebon jne.

(Järgneb.)

Tallinna-Harju Prefektuuri politseiüksuste-vaheliste võistluste võrk- ja korvpallimängude avavõistlustest osavõtjaid.

raske jõustikus — kursused ja omavahelised võistlused maadluses, poksis ja tõstmises;

suusata mis es — kursus mõlemast soost ametnikele, üksuste-vaheline 10 km suusatamise võistlus patrullidele ühes laskmisega, 10 ja 30 km suusatamise individuaalvõistlus A ja B klassis, politsei suusatamismeeskonna osavõtt teatesuusatamisest Tallinnast Valkla ja tagasi, suusatamismeeskonna osavõtt politsei üleriiklikest suusatamise võistlustest Petseris;

võimlemises — harjutusi võimlates 4 korda nädalas;

murdmaajooksus — üksuste-vaheline ja individuaalvõistlus;

politsei rakedusspordi aladel — mitmesuguseid võistlusi rändauhindadele;

tennis mängus — kursus ja omavaheline võistlus;

ujumises — kursus ja omavahelisi võistlusi. Sektsioonil oli möödunud aasta kassaaruande järgi väljaminekuid 298 kr. 19 senti, kuid 1937. a. eelarve, tingituna laialdasest tegevuskavast, näitab juba 2.999 kr. 80 s. summat, mille saamiseks otsustati pöörduda kogu juhatusele. Sellest summast moodustavad silmapaistva osa võistluste au-

hinnad — Kr. 720.—, spordiinstruktori palk ja muud tasud — Kr. 540.— ja harjutusruumide ja väljakute üür ja korrashoid — Kr. 440.—.

Peale nende on eelarves, tegevusest tingituna, hulk vähemaid mitmesuguseid väljaminekuid, mis aga kõik vajalised eduka teotsemise soodustamiseks.

Tartu 3. politseijaoskond vahetas ruume.

Alates 25. jaanuarist s. a. kolis Tartu 3. politseijaoskond Narva tänavalt nr. 44 samale tänavale, A. Kook'ile kuuluvasse majja, nr. 70. Uued ruumid on korralikult remonditud ja on märksa ilusamad ja otstarbekohasemad kui endised.

Värskeid ülikooli lõpetajaid Tartu-Valga Prefektuuri ametkonnas.

20. jaan. s. a. lõpetas Ülikooli Õigusteaduskonna Tartu 3. jsk. konstaabel Evald-Aleksander Paala, kuna juba mõni kuu varemalt samaga toime tuli Tartu 2. jaosk. abikomissar Eduard Raig.

Saku rajooni konstaabli 50 a. juubel.

24. jaanuaril s. a. pühitses oma 50 aasta sünnipäeva Saku rajooni konstaabel August Veldre kohaliku seltskonna ja kaasteenijate hulgas.

Viiimase elukäik on üsna kirju. Ta sündis 24. jaanuaril 1887. a. Viljandimaal, Viljandi vallas, Tusti külas, Oru talus.

Juubilar lõpetas 1904. a. Aleksandri linnakooli Põltsamaal mille järele asus teenistusse Vana-

Põltsamaa vallakirjutaja abiks. 1905. a. siirdus Põltsamaa kohtu-uurija juurde, kus teotseis tõlgina. 1907. a. teenis ta juba Mustamere kubermangus, Krasnaja Poljanas, Eesti asunduses kirjutajana. Mõne aasta järele tuli tagasi kodumaale ning astus politseiteenistusse rajooni ülemana, millisel ametikohal teenis kuni 1917. a. revolutsioonipäevini. Seejärele kutsuti kaitseväeteenistusse ja peale seda tegeles äriialal Tallinnas kuni 1925. a. Samal aastal 2. veebruaril asus politseiteenistusse ning määrati Saku rajooni konstaabliks, kus vahetpidamata kuni tänini teeninud. Peale oma otseste ametiülesannete täitmist on võtnud juubilar osa ka kohalikust seltskonnatööst, olles muide pikemat aega kaitseväe Saku üksikrühma päälükks. Kohapeal tuntakse juubilari otsekohe, õiglase ja vastutuleliku ametnikuna, mida tõendas rohke kohaliku seltskonna osavõtt ja tema austamine juubelipäeva pühitsemisel. Soovime juubilarile veel paljudeks aastateks tahet ja jõudu edaspidiseks tööks oma ametis ja seltskonnas.

M. Matto 10a. juubel.

25. jaan. s. a. pühitses Tartu-Valga Prefektuuri vanem arveametnik Marta Matto oma 10 a. ametijuubelit. Juubilar on sündinud 28. okt. 1902 .a. Tartu lähedal Vorbuse vallas, Issaku talu omaniku tütrena.

Alghariduse sai E. N. K. S. Tütarlaste Gümnaasiumi algkoolis ja hiljem jatkas edasiõppimist samas gümnaasiumis, mille lõpetas 1921. a. Võideldes majanduslike raskustega, astus M. Matto hiljem siiski Tartu Ülikooli majandusteaduskonda, teenides vahepeal ise endale ülalpidamist Paide Ühispangas, ja viis ülikooli õpingud lõpule 1926. a. cum laudega. Tartu-Valga Prefektuuri arveametniku kohale asus 25. jaanuaril 1927. a., millisel ametikohal on vahet pidamata teeninud kuni käesoleva ajani. M. Matto on selle aja kestel võitnud suure lugupidamise ja tunnustuse kogu prefektuuri ametkonnas. Hommikust töölopmuni näeme teda nobedalt tegelemas arvetevirnade ja rahapakkidega, kuid vaatamata suurele töökoormale kohtame teda ikka lõbusana ja vastutulelikuna, pole puudu mahlakast huumoristki. Soovime juubilarile palju õnne ja jõudu jatkata oma tegevust samasuguse hoole ja püüdlikkusega.

10. veebruaril s. a. pühitseb Tallinna-Harju Prefektuuri 1. politseijaoskonna vanemkordnik Eduard Kalmus oma kuuekümnendat sünnipäeva ja 32-aastase politseiteenistuse juubelit.

Eduard Kalmus sündis 10. veebruaril 1877. a. Saaremaal Leesi vallas, talurentniku pojana. Hariduse sai Kuressaare kihelkonnakoolis. Pärast seda oli abiliseks isale kodustel põllutöödel, kust siirdus kaitseväkke sundaega teenima, kus viibis 4 aastat ja omandas allohvitseri auastme.

1. mail 1903. a. astus kordnikuna teenistusse Tallinna linna politseisse, kust hoolsa ja eeskujuliku teenistuse tõttu paigutati 1. detsembril 1905. a. Raplasse urjädniku kohale. Teenis sellel kohal kuni 1. märtsini 1917. a., mil revolutsioon kiskus ta kaasa maailmasõtta, Riia frondile. 1. detsembrist 1918. a. kuni tänaseni teenib K. vahet pidamata politseis. 1. veebruaril s. a. saab seega täis 32 aastat rasket ja vastutusrikast teenistust politsei alal.

Pika teenistuse kestel, heakorra ja julgeoleku kaitsel, on tulnud sageli ennastsalgavalt teotseda ja mõnigi kord surmale õige ligidalt silma vaadata. Nii meenub juubilarile juhtum, kus mitmekordne röövmõrvar õöl vastu 1. maid 1906. a. kreisiülemale poolt korraldatud haarangul, Kohila vallas, Urge talus, laskis tema suunas ootamatult kolm revolvriripauku, lähemalt kui kümne meetri pealt. Valitseva pimeduse tõttu mõrvari kuulid Kalmust ei tabanud. Mõrvar põgenes elumajja, kus tema, sissepiiratuna politseiametnikest, lõpetas elu endatapmisega. Hoolsuse ja kohuse-

Van.-kordnik ED. KALMUS 60-aastane.

truidusega on Kalmus teeninud juhtidelt kiitust ja rahulolemist ning heasüdamlikkusega kaasametnike sõprust, kes teda omavahel kutsuvad vanaks sõbraks. Kaine ja kokkuhoidliku inimesena, kellenä ta võib olla paljudele nooremale ametnikule eeskujuks, on muretsenud väikese palga juures Kehra jaama lähedale väikese maatüki ühes elumajaga, kus kavatseb veeta vanaduspäevi. Vaatamata kõrgele eale ja raskele politseiteenistusele on juubilar parima tervise juures. Raudset tervist kui väärtuslikemat hüve soovivad temale edaspidiseks ülemad kui kohusetruule ja eeskujulikele ametnikule ning kaasametnikud kui vanale sõbrale.

Küsimusi ja vastuseid.

„Politseileht“ annab siin kõigile „Politseilehe“ tellijaile tasuta vastuseid. Kui keegi tellijaist soovib vastuse saada enne järgmise numbril ilmumist, siis saadetakse sellekohasel soovil vastus posti kaudu kätte, kui selleks on lisatud juurde 10-send. postmark. Toimetis jätab enesele õiguse avaldada kirjateel saadetud vastused „Politseilehes“, kui küsimused on põhimõttelised ja üldhuvitavad.

*

K. v—s. K ü s i m u s. Kas on veel kehtiv Kogukondlikkude koormatuste seaduses ettenähtud tapikord?

V a s t u s. Kogukondlikkude koormatuste seaduse § 263 p. 5, § 128 p. 1 ja § 11¹ p. 4 ei ole kaotanud maksvust Kriminaalkohtupidamise seaduse maksmahakkamisega. Seega on praegu veel maksev kogukondlikes koormatusis ettenähtud tapikohustus.

N.

E. v—s. K ü s i m u s 1. Kas vallamajas peavad olema arestikambrid?

V a s t u s 1. Vangistusseadustiku muutmise seadusega (R. T. 8 — 1935) on karistuse täitmiseks ettenähtud valla arestikambrid kaotatud. Kuid Kogukondlikkude koormatuste seaduse § 128 p. 1 järgi peavad vallaomavalitsused siiski ehitama ja korras pidama ruume edasisaadetavate vahialuste ja nende saatjate paigutamiseks.

K ü s i m u s 2. Kriminaalkohtupidamise seadustiku § 675 põhjal on vahialuste saatmine vangistusasutusse pandud politseile. Missugustel juhtudel tuleb vallavalitsusele korraldusi teha vahialuste saatmise kohta?

V a s t u s 2. Kriminaalkohtupidamise seadustiku ja Vangistusseadustiku maksmahakkamisega ei ole kaotanud maksvust Kogukondlikkude koormatuste seaduse § 263 p. 5, § 128 p. 1 ja 11¹ p. 4, mistõttu on ka praegu veel maksev tähendatud seaduses ettenähtud tapikohustus.

N.

KUULUTUSI.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- L ö o k e n e, August, kaitseväeteenistuse tunnistus nr. 906, v. a. 2. soomusrongide rügem. ülemalt 30. 5. 31. a. (1809)
S i l v e r, August, kaitseväest vabastamise tunnist. nr. 1704, v. a. lennuväest 9. 4. 20. a. (1810)

- U n g e r m a n n, Johannes, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3125, v. a. 10. ja-laväepolgu ülemalt 30. 8. 21. a. (1811)
T a a d e r, Aleksander, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 15285, v. a. Võru rahvaväe ülemalt 15. 12. 20. a. (1813)
A b r a m s, Eduard, kaitseväest vabastamise tunnist. nr. 4147, v. a. 3. diviisi staabi komandandilt 10. 8. 20. a. (1814)

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi tän. 12–18.

Suurem ja kõige vanem majandusühisus Eestis

OSAKONNAD:

TARTUS,
Võru tän. 4 ja
Söögiturg 3,

RÄPINAS,
PUKAS,

PUHJAS,
KAVASTUS,

KAMBJAS JA
VÖNNUS.